Oikeustapauskokoelma

UNIONIN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (toinen jaosto)

4 päivänä lokakuuta 2024*

Ennakkoratkaisupyyntö – Asetus (EU) N:o 1169/2011 – Elintarviketietojen antaminen kuluttajille – 2 artiklan 2 kohdan n–p alakohta sekä 7, 9 ja 17 artikla – Elintarvikkeiden nimeämistä koskevat lojaalit käytännöt – Viralliset nimet, tavanomaiset nimet ja kuvaavat nimet – Elintarvikkeen ainesosien korvaaminen – 38 artiklan 1 kohta – Nimenomaisesti yhdenmukaistetut seikat – Kansalliset toimenpiteet, joilla kielletään lihaan viittaavien nimien käyttö kasviproteiinia sisältävän tuotteen nimeämisessä

Asiassa C-438/23,

jossa on kyse SEUT 267 artiklaan perustuvasta ennakkoratkaisupyynnöstä, jonka Conseil d'État (ylin hallintotuomioistuin, Ranska) on esittänyt 12.7.2023 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut unionin tuomioistuimeen 13.7.2023, saadakseen ennakkoratkaisun asiassa

Protéines France,

Union végétarienne européenne (EVU),

Association végétarienne de France (AVF) ja

Beyond Meat Inc.

vastaan

Ministre de l'Économie, des Finances et de la Souveraineté industrielle et numérique,

ja jossa asian käsittelyyn osallistuvat:

77 Foods SAS,

Les Nouveaux Fermiers SAS,

Umiami SAS,

NxtFood SAS,

Nutrition et santé SAS ja

Olga SAS,

* Oikeudenkäyntikieli: ranska.

UNIONIN TUOMIOISTUIN (toinen jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja A. Prechal sekä tuomarit F. Biltgen, N. Wahl (esittelevä tuomari), J. Passer ja M. L. Arastey Sahún,

julkisasiamies: T. Ćapeta,

kirjaaja: A. Calot Escobar,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä esitetyn,

ottaen huomioon huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

– Protéines France, 77 Foods SAS, Les Nouveaux Fermiers SAS, Umiami SAS, NxtFood SAS, Nutrition et santé SAS ja Olga SAS, edustajanaan G. Hannotin, avocat,

– Union végétarienne européenne (EVU), edustajanaan A. Aubert, avocate,

– Beyond Meat Inc., edustajinaan C. Dupeyron, avocate, R. Oyarzabal Arigita, abogada, ja B. Van Vooren, advocaat,

– Kreikan hallitus, asiamiehinään V. Karra, E. Leftheriotou ja A. Vasilopoulou,

– Ranskan hallitus, asiamiehinään G. Bain ja B. Fodda,

– Italian hallitus, asiamiehenään G. Palmieri, avustajinaan M. Cherubini ja P. Gentili, avvocati dello Stato,

– Euroopan komissio, asiamiehinään F. Clotuche-Duvieusart ja B. Rous Demiri,

kuultuaan julkisasiamiehen 5.9.2024 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

1 Ennakkoratkaisupyyntö koskee elintarviketietojen antamisesta kuluttajille, Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusten (EY) N:o 1924/2006 ja (EY) N:o 1925/2006 muuttamisesta sekä komission direktiivin 87/250/ETY, neuvoston direktiivin 90/496/ETY, komission direktiivin 1999/10/EY, Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2000/13/EY, komission direktiivien 2002/67/EY ja 2008/5/EY sekä komission asetuksen (EY) N:o 608/2004 kumoamisesta 25.10.2011 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 1169/2011 (EUVL 2011, L 304, s. 18) ja erityisesti sen 7, 17 ja 38 artiklan sekä kyseisen asetuksen liitteessä VI olevan A osan 4 kohdan tulkintaa.

2 Tämä pyyntö on esitetty asiassa, jossa asianosaisina ovat yhtäältä Protéines France, Union végétarienne européenne (EVU), Association végétarienne de France (AVF) ja Beyond Meat Inc. sekä toisaalta ministre de l'Économie, des Finances et de la Souveraineté industrielle et numérique (taloudesta, valtionvaroista sekä teollisesta ja digitaalisesta omavaraisuudesta vastaava ministeri,

Ranska) ja joka koskee tiettyjen nimien käyttämisestä kasviproteiineja sisältävien elintarvikkeiden nimeämisessä 29.6.2022 annetun asetuksen nro 2022-947 (JORF 30.6.2022, teksti nro 3) laillisuutta.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Unionin oikeus

Asetus (EY) N:o 178/2002

3 Elintarvikelainsäädäntöä koskevista yleisistä periaatteista ja vaatimuksista, Euroopan elintarviketurvallisuusviranomaisen perustamisesta sekä elintarvikkeiden turvallisuuteen liittyvistä menettelyistä 28.1.2002 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 178/2002 (EYVL 2002, L 31, s. 1) 2 artiklassa, jonka otsikko on ”Elintarvikkeen määritelmä”, säädetään seuraavaa:

”Tässä asetuksessa ’elintarvikkeella’ tarkoitetaan mitä tahansa ainetta tai tuotetta, myös jalostettua, osittain jalostettua tai jalostamatonta tuotetta, joka on tarkoitettu tai jonka voidaan kohtuudella olettaa tulevan ihmisten nautittavaksi.

– –”

4 Kyseisen asetuksen 3 artiklan 1 alakohdassa määritellään käsite ”elintarvikelainsäädäntö” seuraavasti:

”Tässä asetuksessa tarkoitetaan

1) ’elintarvikelainsäädännöllä’ lakeja, asetuksia ja hallinnollisia määräyksiä, jotka koskevat yleisesti elintarvikkeita ja erityisesti elintarvikkeiden turvallisuutta sekä yhteisössä että jäsenvaltioiden tasolla. – –”

5 Kyseisen asetuksen 8 artiklassa säädetään seuraavaa:

”– – Elintarvikelainsäädännön on pyrittävä suojaamaan kuluttajien etuja sekä tarjoamaan kuluttajille lähtökohdat tietoon perustuvien elintarvikevalintojen tekemiseksi. Sen tavoitteena on ehkäistä

a) vilpilliset menettelyt

b) elintarvikkeiden väärentäminen ja

c) kaikki muut menettelytavat, jotka voivat johtaa kuluttajia harhaan.”

6 Kyseisen asetuksen 17 artiklan 2 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Jäsenvaltioiden on pantava elintarvikelainsäädäntö täytäntöön sekä seurattava ja valvottava, että kaikissa tuotannon, jalostuksen ja jakelun vaiheissa toimivat elintarvike- ja rehualan toimijat noudattavat elintarvikelainsäädännön vaatimuksia.

– –

Jäsenvaltioiden on myös annettava elintarvike- ja rehulainsäädännön rikkomuksiin sovellettavia toimenpiteitä ja seuraamuksia koskevat säännöt. Toimenpiteiden ja seuraamusten on oltava tehokkaita, oikeasuhteisia ja varoittavia.”

Asetus (EY) N:o 853/2004

7 Eläinperäisiä elintarvikkeita koskevista erityisistä hygieniasäännöistä 29.4.2004 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 853/2004 (EUVL 2004, L 139, s. 55) liitteessä I säädetään seuraavaa:

”Tässä asetuksessa tarkoitetaan:

1. Liha

1.1. ’lihalla’ – – eläinten syötäväksi soveltuvia osia – –

– –

1.14. ’mekaanisesti erotetulla lihalla’ tuotetta, joka saadaan poistamalla liha mekaanisesti erotetun lihan valmistamiseen käytettävistä luista luuttomaksi leikkaamisen jälkeen tai siipikarjan ruhoista käyttämällä mekaanisia keinoja, joiden seurauksena lihassyyn rakenne häviää tai muuttuu;

1.15. ’raakalihavalmisteilla’ tuoretta lihaa, jauheliha mukaan luettuna, johon on lisätty elintarvikkeita, mausteita tai lisäaineita tai jota on jalostettu, mutta ei kuitenkaan niin, että lihan sisäinen lihassyyrakenne olisi muuttunut ja tuoreen lihan ominaisuudet olisivat hävinneet;

– –

3. Kalastustuotteet

3.1. ’kalastustuotteilla’ kaikkia luonnonvaraisia tai viljeltyjä meren tai makean veden eläimiä (lukuun ottamatta eläviä simpukoita, eläviä piikkinahkaisia, eläviä vaippaeläimiä ja eläviä merikoteloja ja kaikkia nisäkkäitä, matelijoita ja sammakoita) sekä kaikkia niiden syötäviä muotoja, osia ja niistä saatuja tuotteita;

– –

7. Jalostetut tuotteet

7.1. ’lihavalmisteilla’ jalostettuja tuotteita, jotka syntyvät lihan jalostuksen tai näiden jalostettujen tuotteiden jatkokäsittelyn tuloksena siten, että leikkuupinnan perusteella voidaan todeta, että tuoreen lihan ominaisuudet ovat kadonneet;

– –”

Asetus (EY) N:o 1169/2011

8 Asetuksen N:o 1169/2011 johdanto-osan 1 ja 3 perustelukappaleessa todetaan seuraavaa:

”(1) [SEUT] 169 artiklassa määrätään, että unioni myötävaikuttaa kuluttajansuojan korkean tason saavuttamiseen toimenpiteillä, jotka se toteuttaa [SEUT] 114 artiklan nojalla.

– –

(3) Kuluttajien terveyden korkeatasoisen suojelun varmistamiseksi ja kuluttajien tiedonsaantioikeuden takaamiseksi olisi varmistettava, että kuluttajille annetaan asianmukaisesti tietoja heidän kuluttamistaan elintarvikkeista. – –”

9 Kyseisen asetuksen 1 artiklan 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Tässä asetuksessa säädetään perusta kuluttajansuojan korkean tason varmistamiseksi elintarviketietojen osalta, ottaen huomioon kuluttajien erilaiset käsitykset ja tietotarpeet, ja varmistetaan samalla sisämarkkinoiden häiriötön toiminta.”

10 Kyseisen asetuksen 2 artiklassa säädetään seuraavaa:

”1. Tässä asetuksessa sovelletaan:

a) asetuksen [N:o 178/2002] 2 artiklassa – – olevia ’elintarvikkeen’ – – määritelmiä;

– –

f) [asetuksen N:o 853/2004] liitteessä I olevassa 1.1, 1.14, 1.15, 3.1 ja 7.1 kohdassa olevat ’lihan’, ’mekaanisesti erotetun lihan’, ’raakalihavalmisteiden’, ’kalastustuotteiden’ ja ’lihavalmisteiden’ määritelmät;

– –

2. Lisäksi tässä asetuksessa tarkoitetaan:

– –

f) ’ainesosalla’ elintarvikkeen tuotannossa tai valmistuksessa käytettyä ainetta tai tuotetta, aromit, elintarvikelisäaineet ja elintarvike-entsyymit sekä koostetun ainesosan osat mukaan lukien, joka on mukana valmiissa tuotteessa sellaisenaan tai jossakin muussa muodossa; – –

– –

n) ’virallisella nimellä’ elintarvikkeen nimeä, josta säädetään elintarvikkeeseen sovellettavissa unionin säännöksissä, tai jos tällaisia unionin säännöksiä ei ole, sitä nimeä, josta säädetään siinä jäsenvaltiossa sovellettavissa laeissa, asetuksissa ja hallinnollisissa määräyksissä, jossa elintarviketta myydään loppukuluttajalle tai suurtalouksille;

o) ’tavanomaisella nimellä’ nimeä, jonka sen jäsenvaltion kuluttajat, jossa elintarviketta myydään, mieltävät kyseisen elintarvikkeen nimeksi ilman, että nimeä tarvitsee selittää;

p) ’kuvaavalla nimellä’ nimeä, joka kuvaa elintarviketta ja tarvittaessa sen käyttöä siten, että nimi yksilöi kuluttajan kannalta riittävän selkeästi kysymyksessä olevan elintarvikkeen ja erottaa sen muista tuotteista, joihin se voitaisiin sekoittaa;

q) ’pääainesosalla’ tarkoitetaan sellaista elintarvikkeen ainesosaa tai ainesosien yhdistelmää, jonka osuus kyseisestä elintarvikkeesta on yli 50 prosenttia tai jonka kuluttaja yleensä liittää elintarvikkeen nimeen ja josta vaaditaan useimmissa tapauksissa määrän ilmoittamista;

– –”

11 Kyseisen asetuksen 7 artiklassa säädetään seuraavaa:

”1. Elintarviketiedot eivät saa johtaa harhaan, erityisesti

a) elintarvikkeen erityispiirteiden ja erityisesti sen luonteen, yksilöllisyyden, ominaisuuksien, koostumuksen, määrän, säilyvyyden, alkuperämaan tai lähtöpaikan, valmistus- tai tuotantomenetelmän osalta; – –

d) antamalla ulkoasulla, nimityksellä tai kuvallisilla esityksillä kuva tietystä elintarvikkeesta tai ainesosasta, vaikka tosiasiassa kyseessä olevassa elintarvikkeessa luontaisesti oleva tai normaalisti käytetty ainesosa on korvattu jollakin muulla ainesosalla.

2. Elintarviketietojen on oltava oikeellisia, selviä ja kuluttajalle helposti ymmärrettäviä.

– –

4. Edellä olevia 1, 2 ja 3 kohtaa sovelletaan myös

a) mainontaan;

b) elintarvikkeiden esillepanoon, erityisesti niiden muotoon, ulkonäköön tai pakkaukseen, käytettyihin pakkausmateriaaleihin, tapaan, jolla ne on aseteltu, sekä olosuhteisiin, joissa ne ovat esillä.”

12 Asetuksen N:o 1169/2011 8 artiklassa säädetään seuraavaa:

”1. Elintarviketiedoista vastuussa oleva elintarvikealan toimija on toimija, jonka nimellä tai toiminimellä elintarviketta pidetään kaupan – –

2. Elintarviketiedoista vastuussa olevan elintarvikealan toimijan on varmistettava elintarviketietojen mukanaolo ja oikeellisuus sovellettavan elintarviketietoja koskevan lainsäädännön ja asiaan liittyvien kansallisten säännösten vaatimusten mukaisesti.

– –”

13 Kyseisen asetuksen 9 artiklassa vahvistetaan sen otsikon mukaisesti ”luettelo pakollisista tiedoista”, joihin kuuluvat sen 1 kohdan a alakohdassa mainittu ”elintarvikkeen nimi” ja kyseisen kohdan b alakohdassa mainittu ”ainesosaluettelo”.

14 Kyseisen asetuksen 17 artiklassa säädetään seuraavaa:

”1. Elintarvikkeen nimen on oltava sen virallinen nimi. Jos tällaista nimeä ei ole, elintarvikkeen nimen on oltava sen tavanomainen nimi, tai, jos tavanomaista nimeä ei ole tai tavanomaista nimeä ei käytetä, on annettava elintarviketta kuvaava nimi.

2. Siinä jäsenvaltiossa, jossa tuotetta pidetään kaupan, on sallittua käyttää sitä elintarvikkeen nimeä, jolla tuotetta laillisesti valmistetaan ja pidetään kaupan tuottajajäsenvaltiossa. Elintarvikkeen nimeä on kuitenkin täydennettävä nimen yhteydessä olevilla muilla kuvailevilla tiedoilla, jos se on tämän asetuksen muiden säännösten ja erityisesti sen 9 artiklan säännösten soveltamisen vuoksi tarpeen elintarvikkeen todellisen luonteen tunnistamisen mahdollistamiseksi sen jäsenvaltion kuluttajalle, jossa tuotetta pidetään kaupan, ja jotta kyseinen elintarvike voidaan erottaa muista elintarvikkeista, joihin se voitaisiin sekoittaa.

– –

5. Liitteessä VI ovat elintarvikkeen nimeä ja sitä täydentäviä tietoja koskevat erityissäännökset.”

15 Kyseisen asetuksen 38 artiklassa säädetään seuraavaa:

”1. Jäsenvaltiot eivät saa toteuttaa eivätkä pitää voimassa kansallisia toimenpiteitä tällä asetuksella yhdenmukaistetuista seikoista, jollei unionin oikeus anna siihen valtuutusta. Kansalliset toimenpiteet eivät saa luoda esteitä tavaroiden vapaalle liikkuvuudelle eivätkä syrjiä toisista jäsenvaltioista peräisin olevia elintarvikkeita.

2. Jäsenvaltiot voivat toteuttaa kansallisia toimenpiteitä sellaisten seikkojen osalta, joita ei ole yhdenmukaistettu tällä asetuksella, edellyttäen että ne eivät estä, haittaa tai rajoita tämän asetuksen mukaisten tuotteiden liikkumista, sanotun kuitenkaan rajoittamatta 39 artiklan soveltamista.”

16 Asetuksen N:o 1169/2011 liitteessä VI, jonka otsikko on ”Elintarvikkeen nimi ja sitä täydentävät erityiset tiedot”, olevan A osan, jonka otsikko on ”Elintarvikkeen nimeä täydentävät pakolliset tiedot”, 4 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Elintarvikkeissa, joissa kuluttajien odottama normaalisti käytetty tai luonnostaan oleva ainesosa on korvattu jollakin muulla ainesosalla, merkinnässä on oltava (ainesosaluettelon lisäksi) selkeä maininta ainesosasta, jota korvaamiseen on käytetty osittain tai kokonaan:

a) lähellä tuotteen nimeä; ja

b) sellaisella kirjasinkoolla, jonka x-korkeus on vähintään 75 prosenttia tuotteen nimen x-korkeudesta ja joka ei ole pienempi kuin tämän asetuksen 13 artiklan 2 kohdassa vaadittu vähimmäiskirjasinkoko.”

Ranskan oikeus

Kuluttajansuojalaki

17 Kuluttajansuojalain (Code de la consommation) L. 412-10 §:ssä, joka on lisätty maataloustuote- ja elintarviketietojen avoimuudesta 10.6.2020 annetun lain nro 2020-699 (loi n° 2020-699 relative à la transparence de l'information sur les produits agricoles et alimentaires; JORF 11.6.2020, teksti nro 1) 5 §:llä, säädetään seuraavaa:

”– – Eläinperäisten elintarvikkeiden nimeämisessä käytettyjä nimiä ei voida käyttää kuvailtaessa, pidettäessä kaupan tai markkinoitaessa kasviproteiineja sisältäviä elintarvikkeita. Asetuksella määritetään kasviproteiinien osuus, jonka ylittyessä tällaista nimeä ei voida käyttää. Tässä asetuksessa vahvistetaan myös tämän pykälän soveltamista koskevat yksityiskohtaiset säännöt ja säännösten noudattamatta jättämisestä määrättävät seuraamukset.”

Asetus nro 2022-947

18 Ranskan viranomaiset antoivat edellisessä kohdassa mainitun säännöksen nojalla asetuksen nro 2022-947.

19 Kyseisen asetuksen 1 §:n 1 momentin mukaan asetusta sovelletaan ”Ranskassa valmistettaviin kasviproteiineja sisältäviin elintarvikkeisiin”.

20 Kyseisen asetuksen 2 §:ssä säädetään seuraavaa:

”Kasviproteiineja sisältävän jalosteen nimeämisessä on kiellettyä käyttää:

1° virallista nimeä, jonka osalta kyseisen elintarvikkeen koostumusta koskevissa säännöissä ei ole mainintaa kasviproteiinien lisäämisestä;

2° nimeä, joka viittaa eläinlajiin ja eläinlajiryhmiin, eläinten morfologiaan tai anatomiaan;

3° nimenomaisesti liha-, lihajaloste- tai kalatuotteissa käytettyyn termistöön kuuluvaa nimeä;

4° eläinperäisen elintarvikkeen kauppatapaa kuvaavaa nimeä.”

21 Kyseisen asetuksen 3 §:ssä säädetään seuraavaa:

”Edellä 2 §:n säännöksistä poiketen eläinperäisen elintarvikkeen nimeä voidaan käyttää

1° eläinperäisistä elintarvikkeista, jotka sisältävät tietyn osuuden kasviproteiineja, edellyttäen, että kasviproteiinien sisältymisestä säädetään lainsäädännössä tai se mainitaan tämän asetuksen liitteenä olevassa luettelossa;

– –”

22 Asetuksen nro 2022-947 5 §:ssä säädetään seuraavaa:

”Tämän asetuksen vaatimukset eivät koske tuotteita, jotka laillisesti valmistetaan tai pidetään kaupan toisessa Euroopan unionin jäsenvaltiossa tai Turkissa tai jotka laillisesti valmistetaan toisessa Euroopan talousalueesta [2.5.1992] tehdyn sopimuksen [(EUVL 1994, L1, s. 3)] sopimusvaltiossa.”

23 Kyseisen asetuksen 6 §:ssä säädetään seuraavaa:

”Sellaisten elintarvikkeiden, jotka eivät ole tämän asetuksen säännösten mukaisia, hallussapito myyntiä tai maksutonta jakelua varten, myytäväksi tarjoaminen, myynti tai maksuton jakelu on kiellettyä.”

24 Kyseisen asetuksen 7 §:ssä säädetään seuraavaa:

”Tämän asetuksen 6 §:n säännösten rikkomisesta määrätään hallinnollinen seuraamusmaksu, jonka määrä on luonnollisen henkilön osalta enintään 1500 euroa ja oikeushenkilön osalta enintään 7500 euroa. – –”

25 Kyseinen asetus tuli voimaan 1.10.2022 sen 8 §:n nojalla.

26 Asetuksen nro 2022-947 liite sisältää luettelon sellaisten eläinperäisten elintarvikkeiden nimistä, jotka voivat sisältää kasviproteiineja, sekä kasviproteiinien enimmäisosuudesta, jonka elintarvikkeet, joissa näitä nimiä käytetään, voivat sisältää.

Asetus nro 2024-144

27 Tiettyjen nimien käyttämisestä kasviproteiineja sisältävien elintarvikkeiden nimeämisessä 26.2.2024 annetun asetuksen nro 2024-144 (décret n° 2024-144 relatif à l’utilisation de certaines dénominations employées pour désigner des denrées comportant des protéines végétales; JORF 27.2.2024, teksti nro 15) 2 §:ssä säädetään seuraavaa:

”– – kuvailtaessa, pidettäessä kaupan tai markkinoitaessa kasvisproteiineja sisältävää jalostetta on kiellettyä käyttää

1° virallista nimeä, jonka osalta kyseisen elintarvikkeen koostumusta koskevissa säännöissä ei ole mainintaa kasviproteiinien lisäämisestä;

2° nimeä, joka viittaa eläinlajiin ja eläinlajiryhmiin, eläinten morfologiaan tai anatomiaan;

3° nimeä, joka sisältää jonkin liitteessä I olevassa luettelossa mainitun ilmaisun.”

28 Asetuksen nro 2024-144 8 §:n nojalla kyseinen asetus tuli voimaan 1.5.2024.

29 Kyseisen asetuksen 9 §:ssä säädetään seuraavaa:

”Asetus nro 2022-947 – – kumotaan.”

30 Asetuksen nro 2024-144 liitteessä I oleva luettelo sisältää seuraavat nimet:

” – sisäfilee

– ulkofilee

– ranskanpaisti

– entrecote

– kuveliha

– ulkofileepihvi

– pallealiha

– rinta

– pihvi

– välikyljys

– lapa

– ohut kuveliha

– kokolihapihvi

– leike

– kyljys

– grillattu liha

– sisäseläke

– kylki

– kinkku

– teurastaja/lihakauppias

– leikkelekauppias.”

31 Kyseisen asetuksen liite II sisältää luettelon sellaisten eläinperäisten elintarvikkeiden kuvauksessa sallituista ilmaisuista, jotka voivat sisältää kasviproteiineja, sekä kasviproteiinien enimmäisosuudesta, jonka elintarvikkeet, joissa näitä ilmaisuja käytetään, voivat sisältää.

Pääasia ja ennakkoratkaisukysymykset

32 Protéines France, joka edustaa Ranskan kasviproteiinipohjaisten elintarvikkeiden markkinoilla toimivien yritysten etuja, nosti 18.7.2022 Conseil d’État’ssa (ylin hallintotuomioistuin, Ranska), joka on ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin, kanteen, jossa se vaati asetuksen nro 2022-947 kumoamista.

33 Välitoimista päättävänä tuomioistuimena kyseinen tuomioistuin lykkäsi 27.7.2022 antamallaan päätöksellä kyseisen asetuksen täytäntöönpanoa sen 2 §:n 3 ja 4 momentissa säädettyjen toimenpiteiden osalta.

34 Kyseinen tuomioistuin hyväksyi useita hakemuksia, joissa pyydettiin oikeutta väliintuloon Protéines Francen vaatimusten tueksi.

35 30.8.2022 ja 21.10.2022 EVU, joka edistää kasvissyöntiä unionissa, ja AVF, joka edistää kasvissyöntiä Ranskassa, sekä Beyond Meat, joka valmistaa ja markkinoi kasviproteiinituotteita, vaativat samassa tuomioistuimessa asetuksen nro 2022-947 kumoamista.

36 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin yhdisti nämä kolme asiaa, joissa vaadittiin kyseisen asetuksen kumoamista.

37 Pääasian kantajat esittivät kanteidensa tueksi muun muassa, että kyseinen asetus, jossa kielletään käyttämästä kasviproteiineja sisältävien jalostettujen tuotteiden nimeämisessä sellaisia nimiä kuin ”pihvi” tai ”makkara” ilman, että niihin on lisätty sellaisia täydentäviä kuvauksia kuin ”kasviperäinen” tai ”soijaperäinen”, ja myös tällaisin täydennyksin, on ristiriidassa useiden asetuksen N:o 1169/2011 säännösten kanssa.

38 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin katsoo, että sille esitetyt väitteet antavat aihetta kysymyksille, jotka ovat sen ratkaistavaksi saatetun oikeusriidan ratkaisun kannalta keskeisiä ja erittäin vaikeita.

39 Tässä tilanteessa Conseil d’État päätti lykätä asian käsittelyä ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

”1) Onko asetuksen N:o 1169/2011 7 artiklan säännöksiä, joissa säädetään sellaisten tietojen antamisesta kuluttajille, jotka eivät johda kuluttajia harhaan elintarvikkeiden yksilöllisyyden, luonteen ja ominaisuuksien osalta, tulkittava siten, että niillä yhdenmukaistetaan nimenomaisesti saman asetuksen 38 artiklan 1 kohdassa tarkoitetulla tavalla ja tämän kohdan soveltamiseksi liha-, lihajaloste- ja kalatuotealalta lähtöisin olevien eläinperäisten tuotteiden nimien käyttö kuvailtaessa, pidettäessä kaupan tai markkinoitaessa kasviproteiineja sisältäviä tuotteita, koska nämä nimet saattavat johtaa kuluttajia harhaan, mikä estää siten yksittäistä jäsenvaltiota puuttumasta tähän seikkaan säätämällä kansallisia toimenpiteitä, joilla säännellään tällaisten nimien käyttöä tai kielletään niiden käyttö?

2) Onko asetuksen N:o 1169/2011 17 artiklan säännöksiä, joissa säädetään, että elintarvikkeen yksilöinnissä käytettävän nimen on oltava – jos virallista nimeä ei ole – sen tavanomainen nimi tai sitä kuvaava nimi, kun kyseisen artiklan säännöksiä luetaan yhdessä asetuksen liitteessä VI olevan A osan 4 kohdan säännösten kanssa, tulkittava siten, että niillä yhdenmukaistetaan nimenomaisesti asetuksen 38 artiklan 1 kohdassa tarkoitetulla tavalla ja tämän kohdan soveltamiseksi eläinperäisten elintarvikkeiden nimeämisessä käytettyjen muiden nimien kuin virallisten nimien sisältö ja käyttö kasviproteiineja sisältävien elintarvikkeiden kuvailemisessa, kaupan pitämisessä tai markkinoinnissa myös silloin, kun elintarvikkeeseen sisältyvät eläinperäiset ainesosat on korvattu kokonaan kasviperäisillä aineosilla, mikä estää siten yksittäistä jäsenvaltiota puuttumasta tähän seikkaan säätämällä kansallisia toimenpiteitä, joilla säännellään tällaisten nimien käyttöä tai kielletään niiden käyttö?

3) Jos ensimmäiseen tai toiseen kysymykseen vastataan myöntävästi, estääkö asetuksen N:o 1169/2011 38 artiklan 1 kohdassa tarkoitettu nimenomainen yhdenmukaistaminen, joka tehdään kyseisen kohdan soveltamiseksi asetuksen 7 ja 17 artiklalla, luettuina yhdessä asetuksen liitteessä VI olevassa A osassa olevan 4 kohdan kanssa,
   a) jäsenvaltiota säätämästä kansallista toimenpidettä, jonka mukaan kyseisen asetuksen säännöksiin perustuvien määräysten ja kieltojen noudattamatta jättämisestä määrätään hallinnollisia seuraamuksia?
   b) jäsenvaltiota säätämästä kansallista toimenpidettä, jossa määritetään kasviproteiinien osuudet, joiden alittuessa eläinperäisten tuotteiden nimeämisessä käytettyjä nimiä, jotka eivät ole virallisia nimiä, on vielä sallittua käyttää kuvailtaessa, pidettäessä kaupan tai markkinoitaessa kasviproteiineja sisältäviä tuotteita?

4) Jos ensimmäiseen ja toiseen kysymykseen vastataan kieltävästi, onko jäsenvaltiolla asetuksen N:o 1169/2011 9 ja 17 artiklan säännösten mukaan oikeus
   a) säätää kansallisesta toimenpiteestä, jolla määritetään kasviproteiinien osuudet, joiden alittuessa eläinperäisten tuotteiden nimeämisessä käytettyjä nimiä, jotka eivät ole virallisia nimiä, on sallittua käyttää kuvailtaessa, pidettäessä kaupan tai markkinoitaessa kasviproteiineja sisältäviä tuotteita
   b) säätää kansallisesta toimenpiteestä, jolla kielletään tiettyjen tavanomaisten tai kuvaavien nimien käyttö myös silloin, kun niiden yhteyteen on tehty lisämerkintöjä, joilla taataan lojaali tiedotus kuluttajalle
   c) säätää [neljännen kysymyksen a ja b kohdassa tarkoitetuista] toimenpiteistä vain omalla alueellaan valmistettavien tuotteiden osalta ilman, että kyseiset toimenpiteet ovat tällöin vastoin suhteellisuusperiaatetta?”

Ennakkoratkaisupyynnön tutkittavaksi ottaminen

40 Kuten pääasian kantajat Protéines France ja Beyond Meat ovat korostaneet, Ranskan viranomaiset ovat unionin tuomioistuimessa käydyn menettelyn aikana antaneet asetuksen nro 2024-144, jonka 9 §:ssä säädetään asetuksen nro 2022-947 kumoamisesta.

41 Unionin tuomioistuimen presidentin 1.3.2024 tekemällä päätöksellä ennakkoratkaisua pyytäneelle tuomioistuimelle esitettiin näin ollen tietopyyntö sen selvittämiseksi, oliko asetuksen nro 2024-144 antamisella mahdollisia seurauksia pääasian oikeudenkäynnin kohteen säilymiseen ja ennakkoratkaisupyynnön käsittelyyn.

42 Kyseinen tuomioistuin toimitti 15.3.2024 vastauksensa tähän tietopyyntöön sekä 7.5.2024 tähän vastaukseen täydennyksen, joka hyväksyttiin toisen jaoston puheenjohtajan 8.5.2024 tekemällä päätöksellä.

43 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin katsoo, että – huolimatta asetuksen nro 2024-144 antamisesta – esitetyt kysymykset ovat edelleen keskeisiä sen käsiteltävänä olevan asian ratkaisemisen kannalta. Kyseinen tuomioistuin toteaa mainitussa vastauksessa erityisesti yhtäältä, että asetuksen nro 2022-947 täytäntöönpanoa on lykätty tämän tuomion 33 kohdassa mainitulla päätöksellä vain osittain. Näin ollen tiettyjä viimeksi mainitun asetuksen säännöksiä on sovellettu tosiasiallisesti päivämäärästä 1.10.2022, jolloin asetus nro 2022-947 tuli voimaan sen 8 §:n nojalla, päivämäärään 30.4.2024, jolloin kyseinen asetus oli tarkoitus kumota asetuksen nro 2024-144, joka tuli sen 8 §:n nojalla voimaan 1.5.2024, 9 §:n mukaisesti. Toisaalta kyseinen tuomioistuin

huomauttaa, että useat pääasian kantajat ovat ilmaisseet aikomuksensa riitauttaa myös asetus nro 2024-144 kyseisessä tuomioistuimessa nojaten niihin perusteisiin, jotka on jo esitetty asetusta nro 2022-947 vastaan, koska näiden kahden asetuksen tietyt säännökset ovat täysin samat.

44 Lisäksi ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin esitti 10.4.2024 tehdyn päätöksen, jolla se välitoimista päättävänä tuomioistuimena lykkäsi asetuksen nro 2024-144 täytäntöönpanoa useiden ranskalaisten yritysten tekemän hakemuksen johdosta. Kyseinen tuomioistuin täsmentää, että tämä lykkääminen on esteenä asetuksen nro 2022-947 kumoamiselle.

45 Niistä seikoista, jotka on esitetty vastauksena unionin tuomioistuimen tietopyyntöön, ilmenee siten, että huolimatta asetuksen nro 2024-144 antamisesta ennakkoratkaisua pyytäneessä tuomioistuimessa vireillä olevat kanteet eivät ole menettäneet kohdettaan.

46 Kaiken edellä esitetyn perusteella on todettava, että ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin on selittänyt oikeudellisesti riittävällä tavalla ne syyt, joiden vuoksi asetuksen nro 2024-144 antaminen tämän menettelyn aikana ei tee tästä pyynnöstä hypoteettista, joten se on otettava tutkittavaksi.

Ennakkoratkaisukysymysten tarkastelu

Ensimmäinen ja toinen ennakkoratkaisukysymys

47 Aluksi on muistutettava yhtäältä, että oikeuskäytännöstä ilmenee, että asetuksen N:o 1169/2011 17 artiklan ja liitteessä VI olevan A osan 4 kohdan säännöksillä täydennetään kyseisen asetuksen 7 artiklan säännöksiä merkintöjä koskevilla erityisvaatimuksilla kuluttajien suojelemiseksi petoksilta, joita aiheutuu virheellisistä tiedoista (ks. vastaavasti tuomio 1.12.2022, LSI–Germany, C-595/21, EU:C:2022:949, 31 kohta).

48 Toisaalta kyseisiä säännöksiä on tulkittava ottaen huomioon mainitun asetuksen 2 artiklan 2 kohdan n alakohdassa oleva virallisen nimen, 2 artiklan 2 kohdan o alakohdassa oleva tavanomaisen nimen ja 2 artiklan 2 kohdan p alakohdassa oleva kuvaavan nimen määritelmä sekä saman asetuksen 9 artiklan 1 kohdan a alakohdassa säädetty velvollisuus mainita asianomaisessa elintarvikkeessa kyseisen elintarvikkeen nimi.

49 Näin ollen on katsottava, että ensimmäisellä ja toisella kysymyksellään, joita on tarkasteltava yhdessä, ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee lähinnä, onko asetuksen N:o 1169/2011 7 ja 17 artiklaa sekä liitteessä VI olevan A osan 4 kohtaa, luettuina kyseisen asetuksen 2 artiklan 2 kohdan n–p alakohdan sekä 9 artiklan 1 kohdan a alakohdan valossa, tulkittava siten, että niillä yhdenmukaistetaan nimenomaisesti mainitun asetuksen 38 artiklan 1 kohdassa tarkoitetulla tavalla kuluttajien suojeleminen siltä vaaralta, että heitä harhaanjohdetaan käyttämällä sellaisia nimiä, jotka eivät ole virallisia nimiä ja jotka muodostuvat liha-, lihajaloste- ja kalatuotealalta lähtöisin olevista ilmaisuista, kuvailtaessa, pidettäessä kaupan tai markkinoitaessa elintarvikkeita, jotka sisältävät eläinperäisten proteiinien sijasta kasviperäisiä proteiineja, myös jos ne sisältävät ainoastaan kasviperäisiä proteiineja, ja ovatko ne näin ollen esteenä sille, että jäsenvaltio toteuttaa kansallisia toimenpiteitä, joilla säännellään tällaisten nimien käyttöä tai kielletään niiden käyttö.

50 Asetuksen N:o 1169/2011 38 artiklan 1 kohdan ensimmäisen virkkeen mukaan ”Jäsenvaltiot eivät saa toteuttaa eivätkä pitää voimassa kansallisia toimenpiteitä tällä asetuksella yhdenmukaistetuista seikoista, jollei unionin oikeus anna siihen valtuutusta”.

51 Oikeuskäytännöstä ilmenee, että missään asetuksen N:o 1169/2011 säännöksessä ei luetella, mitkä ovat asetuksen 38 artiklan 1 kohdassa tarkoitetut asetuksella nimenomaisesti yhdenmukaistetut seikat, ja että kyseiset seikat on yksilöitävä mainitun asetuksen sanamuotoa tiukasti noudattaen (ks. vastaavasti tuomio 1.10.2020, Groupe Lactalis, C-485/18, EU:C:2020:763, 25 kohta).

52 Nyt käsiteltävässä asiassa on ratkaistava, onko tämän tuomion 49 kohdassa mainituilla asetuksen N:o 1169/2011 muilla säännöksillä nimenomaisesti yhdenmukaistettu seikka, josta Ranskan viranomaiset ovat halunneet säätää antamalla asetuksen nro 2022-947.

53 Asetuksen N:o 1169/2011 7 artiklan 1 ja 2 kohdan mukaan elintarviketiedot eivät saa johtaa kuluttajia harhaan, ja niiden on oltava oikeellisia, selviä ja kuluttajalle helposti ymmärrettäviä.

54 Tältä osin erityisesti kyseisen asetuksen 7 artiklan 1 kohdan a ja d alakohdasta ilmenee, että harhaanjohtavat tiedot, joilta kuluttajia on suojeltava, liittyvät yhtäältä kyseisen elintarvikkeen erityispiirteisiin, muun muassa sen luonteeseen ja koostumukseen, sekä toisaalta siihen mahdollisuuteen, että sen ulkoasulla, nimityksellä tai kuvallisella esityksellä heille annetaan ”kuva tietystä elintarvikkeesta tai ainesosasta, vaikka tosiasiassa kyseessä olevassa elintarvikkeessa luontaisesti oleva tai normaalisti käytetty ainesosa on korvattu jollakin muulla ainesosalla”.

55 Lisäksi mainitun asetuksen 7 artiklan 4 kohdasta ilmenee, että kyseisessä artiklassa säädettyjä kuluttajille tiedottamista koskevia velvoitteita sovelletaan myös mainontaan ja elintarvikkeiden esillepanoon.

56 Kyseisen asetuksen 9 artiklan 1 kohdan a alakohdan mukaan elintarvikkeessa on oltava elintarvikkeen nimi.

57 Asetuksen N:o 1169/2011 17 artiklan 1 kohdassa säädetään, että elintarvikkeen nimen on oltava sen virallinen nimi. Jos tällaista virallista nimeä ei ole, kyseisen elintarvikkeen nimen on oltava sen tavanomainen nimi. Jos tavanomaista nimeä ei ole tai tavanomaista nimeä ei käytetä, on annettava elintarviketta kuvaava nimi.

58 Kyseisen asetuksen 2 artiklan 2 kohdan n–p alakohdassa määritellään edellisessä kohdassa mainitut kolme käsitettä. Ensinnäkin elintarvikkeen virallinen nimi on nimi, josta ”säädetään elintarvikkeeseen sovellettavissa unionin säännöksissä, tai jos tällaisia unionin säännöksiä ei ole, [nimi], josta säädetään siinä jäsenvaltiossa sovellettavissa laeissa – –, jossa elintarviketta myydään [kuluttajalle]”. Toiseksi elintarvikkeen tavanomainen nimi on nimi, jonka sen jäsenvaltion kuluttajat, jossa elintarviketta myydään, mieltävät kyseisen elintarvikkeen nimeksi ilman, että nimeä tarvitsee selittää. Kolmanneksi elintarvikkeen kuvaava nimi on nimi, joka kuvaa elintarviketta ja yksilöi kuluttajan kannalta riittävän selkeästi kysymyksessä olevan elintarvikkeen sekä erottaa sen muista tuotteista, joihin se voitaisiin sekoittaa.

59 Asetuksen N:o 1169/2011 17 artiklan 5 kohdan mukaan elintarvikkeen nimeä ja sitä täydentäviä tietoja koskevat erityissäännökset ovat kyseisen asetuksen liitteessä VI.

60 Tältä osin kyseisen asetuksen liitteessä VI olevan A osan 4 kohdassa säädetään, että kun kyse on elintarvikkeista, joissa kuluttajien odottama normaalisti käytetty tai luonnostaan oleva ainesosa on korvattu jollakin muulla ainesosalla, merkinnässä on oltava ainesosaluettelon lisäksi selkeä maininta ainesosasta, jota korvaamiseen on käytetty osittain tai kokonaan, lähellä tuotteen nimeä ja riittävän suurella kirjasinkoolla suhteessa tuotteen nimeen.

61 Kun asetuksen N:o 1169/2011 7 artiklan 1, 2 ja 4 kohtaa, 9 artiklan 1 kohdan a alakohtaa, 17 artiklan 1 ja 5 kohtaa sekä liitteessä VI olevan A osan 4 kohtaa luetaan yhdessä, niistä voidaan esittää yhteenveto seuraavasti.

62 Ensinnäkin elintarvikkeilla on oltava nimi. Toiseksi kyseisen nimen on oltava virallinen nimi tai, jos tällaista nimeä ei ole, tavanomainen nimi tai, jos tällaista nimeä ei ole, kuvaava nimi. Kolmanneksi kyseisen nimen on oltava oikeellinen, selvä ja kuluttajille helposti ymmärrettävä. Neljänneksi tämä nimi ei saa johtaa kuluttajia harhaan muun muassa kyseisen elintarvikkeen erityispiirteiden osalta, joihin kuuluvat elintarvikkeen luonne ja koostumus, eikä siltä osin kuin on kyse luontaisesti esiintyvien ainesosien tai ainesosien, joita normaalisti käytetään, korvaamisesta joillakin muilla ainesosilla. Viidenneksi tällaisia vaatimuksia on noudatettava, kun elintarvikkeita pidetään kaupan ja niiden myyntiä edistetään.

63 Asetuksen N:o 1169/2011 2 artiklan 2 kohdan n alakohdan ensimmäisen hypoteesin mukaan virallisista nimistä voidaan säätää unionin oikeuden säännöksillä. Esimerkiksi kyseisen asetuksen 2 artiklan 1 kohdan f alakohdassa viitataan asetuksen N:o 853/2004 liitteessä I oleviin määritelmiin käsitteille ”liha”, ”mekaanisesti erotettu liha”, ”raakalihavalmisteet”, ”kalastustuotteet” ja ”lihavalmisteet”.

64 Koska liha määritellään kyseisessä liitteessä I olevassa 1.1 kohdassa siten, että sillä tarkoitetaan syötäväksi soveltuvia eläinten osia, elintarvikkeesta, joka ei sisällä tällaisia osia, ei voida käyttää nimeä ”liha”, vaikka siihen liitettäisiin tarkempia tietoja ainesosien korvaamisesta.

65 Asetuksen N:o 1169/2011 2 artiklan 2 kohdan n alakohdan toisen hypoteesin mukaan jäsenvaltiot voivat antaa kansallisia säännöksiä, joissa säädetään virallisesta nimestä, jos unionin oikeudessa ei ole siitä säädetty.

66 Nyt käsiteltävänä olevassa tapauksessa yhtäältä ei ole sellaista unionin oikeuden säännöstä, jossa velvoitettaisiin käyttämään tiettyjä virallisia nimiä kasviproteiinipohjaisista tuotteista tai jossa säädettäisiin tuotteisiin pelkästään sillä perusteella, että ne on määritelty eläinperäisiksi, ilman muita täsmennyksiä sovellettavista virallisista nimistä.

67 Toisaalta tämän tuomion 33 kohdassa mainitusta päätöksestä tosin ilmenee, että Ranskan viranomaiset ovat pääasiassa sivuuttaneet sen hypoteesin, että asetuksessa nro 2022-947 säädettäisiin virallisesta nimestä.

68 Kuten julkisasiamies on todennut ratkaisuehdotuksensa 84 kohdassa, kysymystä siitä, ovatko kyseiset viranomaiset ottaneet käyttöön tällaisen nimen, on kuitenkin arvioitava objektiivisesti.

69 Vaikka kyseinen arviointi kuuluukin ennakkoratkaisua pyytäneelle tuomioistuimelle, unionin tuomioistuin voi kuitenkin esittää sille ne unionin oikeuden tulkintaan liittyvät seikat, joita se tarvitsee tätä varten (ks. vastaavasti tuomio 4.7.2019, Baltic Media Alliance, C-622/17, EU:C:2019:566, 47 kohta).

70 Tältä osin asetuksen N:o 1169/2011 2 artiklan 2 kohdan n alakohdan sanamuodosta ilmenee, että virallisista nimistä on säädettävä eli ne on määriteltävä unionin oikeuden säännöksissä tai jäsenvaltion lainsäädännön säännöksissä elintarvikkeen nimeämiseksi. Virallisen nimen antaminen tarkoittaa siten sitä, että tietty ilmaisu liitetään tiettyyn elintarvikkeeseen.

71 Edellä esitetyn valossa on aiheellista tutkia Italian hallituksen kirjallisissa huomautuksissaan esittämä väite, jonka mukaan on niin, että koska jäsenvaltiot voivat silloin, kun unionin oikeuden säännöksissä ei ole säädetty virallisesta nimestä, toteuttaa toimenpiteitä säätääkseen tiettyjen elintarvikkeiden virallisista nimistä, niille on myös annettava toimivalta kieltää tiettyjen nimien käyttö tiettyjen elintarvikkeiden osalta. Kyseisen hallituksen mukaan kielto käyttää tietyille elintarvikkeille annettua nimeä vastaa nimittäin sitä, että niille elintarvikkeille, joiden erityispiirteet poikkeavat kyseisessä kiellossa tarkoitetuista erityispiirteistä, asetetaan virallinen nimi. Väitteensä tueksi kyseinen hallitus vetoaa 14.6.2017 annettuun tuomioon TofuTown.com (C-422/16, EU:C:2017:458), jossa unionin tuomioistuin katsoi, ettei nimiä ”maito” ja ”maitotuotteet” voida käyttää sellaisten elintarvikkeiden, joita ei ole valmistettu lypsämisellä utareista erittyneestä tuotteesta, nimeämiseen.

72 On kuitenkin todettava, että asetuksen N:o 1169/2011 soveltamiseksi sellaisten toimenpiteiden, joissa säädetään, että elintarvikkeiden on täytettävä tietyt edellytykset muun muassa niiden koostumuksen osalta, jotta niihin voidaan viitata säädetyillä ilmaisuilla virallisena nimenä näiden toimenpiteiden nojalla, käyttöön ottamisen ei voida katsoa vastaavan sellaisten toimenpiteiden käyttöön ottamista, joilla kielletään tiettyjen sellaisten ilmaisujen käyttö, joita ei ole oikeudellisesti määritelty kyseisissä toimenpiteissä, sellaisten elintarvikkeiden nimeämiseen, joilla on tiettyjä erityispiirteitä muun muassa niiden koostumuksen osalta.

73 Ensin mainituilla toimenpiteillä voidaan nimittäin varmistaa kuluttajansuoja, jonka lähtökohtana on oltava, että elintarvike, joka on nimetty tietyllä ilmaisulla, joka on virallinen nimi, täyttää kyseisen nimen käytölle erityisesti asetetut edellytykset. Toiseksi mainituilla toimenpiteillä ei sitä vastoin rajoiteta viranomaisen täsmällisesti viralliseksi nimeksi määrittelemien käsitteiden käyttöä siten, että niitä voitaisiin käyttää vain sellaisten elintarvikkeiden nimeämiseen, joilla on erityispiirteitä.

74 Tuomiossa TofuTown.com (C-422/16, EU:C:2017:458), joka on annettu 14.6.2017, tehdyillä päätelmillä ei kyseenalaisteta sitä, että nämä toimenpiteet eivät vastaa toisiaan.

75 Kyseisen tuomion 5, 8, 20–22, 25 ja 28–30 kohdasta nimittäin ilmenee, että maataloustuotteiden yhteisestä markkinajärjestelystä ja neuvoston asetusten (ETY) N:o 992/72, (ETY) N:o 234/79, (EY) N:o 1037/2001 ja (EY) N:o 1234/2007 kumoamisesta 17.12.2013 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 1308/2013 (EUVL 2013, L 347, s. 671) säännöksissä, joita unionin tuomioistuimen oli tulkittava mainittuun tuomioon johtaneessa asiassa, määritellään täsmällisesti vaatimukset, jotka elintarvikkeiden on täytettävä, jotta niistä voidaan käyttää nimeä ”maito” ja ”maitotuotteet”.

76 Näiden säännösten mukaan yhtäältä nimellä maito tarkoitetaan yksinomaan tavanomaista lypsämisellä utareista erittynyttä tuotetta. Toisaalta maitotuotteet ovat yksinomaan maidosta saatuja tuotteita, ja ainoastaan näistä tuotteista voidaan käyttää asetuksen N:o 1308/2013 liitteenä olevassa luettelossa olevia nimiä sekä asetuksen N:o 1169/2011 17 artiklassa tarkoitettuja nimiä, joita tosiasiallisesti käytetään kyseisistä tuotteista.

77 Unionin tuomioistuin totesi 14.6.2017 antamansa tuomion TofuTown.com (C-422/16, EU:C:2017:458) tuomiolauselmassa ottaen huomioon tällaisen erityisen oikeudellisen kehyksen, että kyseiset säännökset ovat esteenä sille, että nimitystä ”maito” ja nimityksiä, jotka mainitussa asetuksessa varataan yksinomaan maitotuotteille, käytetään kaupan pitämisessä tai mainonnassa kuvaamaan puhtaasti kasviperäistä tuotetta, ja näin on myös silloin, kun kyseisiä nimityksiä täydennetään selittävillä tai kuvailevilla maininnoilla, joista kyseisen tuotteen kasviperäisyys ilmenee, jollei unionin oikeudessa toisin säädetä.

78 On kuitenkin todettava, että unionin oikeudessa ei ole sääntöä, jossa varataan tietyille nimenomaisesti eläinperäisiksi määritellyille elintarvikkeille sellaisten virallisten nimien käyttö, jotka sisältävät asetuksessa nro 2022-947 tarkoitettuja liha-, lihajaloste- ja kalatuotealalta lähtöisin olevia ilmaisuja tai asetuksen nro 2024-144 liitteessä I lueteltuja ilmaisuja. Unionin tuomioistuimen käytettävissä olevasta asiakirja-aineistosta ei myöskään käy ilmi, että Ranskan oikeudessa olisi tällaisia sääntöjä.

79 Tästä seuraa, että 14.6.2017 annetussa tuomiossa TofuTown.com (C-422/16, EU:C:2017:458) tehtyjä päätelmiä ei voida ottaa huomioon ensimmäisen ja toisen kysymyksen tarkastelussa.

80 Jollei tarkistuksesta, joka ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen on tehtävä tämän tuomion 67–69 kohdan mukaisesti, muuta johdu, on siis todettava, että asetuksessa nro 2022-947 ei ole säädetty asetuksessa N:o 1169/2011 tarkoitetusta virallisesta nimestä, vaan se koskee sitä, mitä tavanomaisia nimiä tai kuvaavia nimiä ei voida käyttää kasviproteiinipohjaisten elintarvikkeiden nimeämiseen. Näin ollen on määritettävä, onko nämä käsitteet nimenomaisesti yhdenmukaistettu kyseisellä asetuksella sen 38 artiklan 1 kohdassa tarkoitetulla tavalla.

81 Tältä osin on todettava, että asetuksen N:o 1169/2011 2 artiklan 2 kohdan o ja p alakohdassa ei säädetä, että jäsenvaltiot voivat toteuttaa toimenpiteitä, joilla säädetään tietyn elintarvikkeen tavanomaisista nimistä tai kuvaavista nimistä, toisin kuin kyseisen asetuksen 2 artiklan 2 kohdan n alakohdassa säädetään virallisten nimien osalta.

82 Tämä ero selittyy sillä, että kun otetaan huomioon unionin lainsäätäjän näille tavanomaisille ja kuvaaville nimille hyväksymät määritelmät, kansalliset viranomaiset eivät voi rajata niiden ulottuvuutta yleisesti ja abstraktisti. Kuten Protéines France ja EVU pääasiallisesti toteavat, yhtäältä nimeä voidaan pitää elintarvikkeen tavanomaisena nimenä vain, jos yleiskielen, käytön, tottumusten, perinteiden ja tavan perusteella voidaan katsoa, että kuluttajat tunnistavat tämän nimen tarkoittavan erityisesti tuotetta, johon se on liitetty. Jotta nimitystä toisaalta voitaisiin pitää kuvaavana nimenä, sitä luettaessa on pystyttävä ymmärtämään, mitkä ovat tällä tavoin nimetyn elintarvikkeen pääasialliset erityispiirteet.

83 Näin ollen on niin, että jos virallisesta nimestä ei ole säädetty, asetuksen N:o 1169/2011 38 artiklan 1 kohdasta seuraa, että jäsenvaltio ei voi yleisellä ja abstraktilla kiellolla estää kasviproteiinipohjaisten elintarvikkeiden tuottajia täyttämästä velvollisuuttaan ilmoittaa kyseisten elintarvikkeiden nimi käyttämällä tavanomaisia nimiä tai kuvaavia nimiä.

84 Sen kysymyksen osalta, voiko jäsenvaltio toteuttaa yleisiä ja abstrakteja toimenpiteitä sen vaaran ehkäisemiseksi, että tiettyjen tavanomaisten tai kuvaavien nimien käyttö johtaa kuluttajia harhaan sillä perusteella, että kuluttajille ei ole asianmukaisesti ilmoitettu siitä, että näillä nimillä nimetyissä elintarvikkeissa eläinperäiset proteiinit on korvattu kasviproteiinilla, on muistutettava, että – kuten tämän tuomion 54 ja 60 kohdasta ilmenee – asetuksen

N:o 1169/2011 7 artiklan 1 kohdan d alakohta ja liitteessä VI olevan A osan 4 kohta koskevat erityisesti elintarvikkeiden ainesosien korvaamista. Näin ollen tämä seikka on myös nimenomaisesti yhdenmukaistettu kyseisen asetuksen 38 artiklan 1 kohdassa tarkoitetulla tavalla.

85 Kirjallisia huomautuksia esittäneet hallitukset ja Euroopan komissio väittävät kuitenkin lähinnä, että kyseiset säännökset eivät koske nyt käsiteltävässä asiassa merkityksellistä tilannetta, jossa kyseessä olevan elintarvikkeen koostumus muuttuu täysin erilaiseksi.

86 Vakiintuneesta oikeuskäytännöstä seuraa, että unionin oikeuden säännöksen tai määräyksen tulkitsemisessa on otettava huomioon paitsi sen sanamuoto myös asiayhteys ja sillä säännöstöllä tavoitellut päämäärät, jonka osa säännös tai määräys on (tuomio 12.5.2021, Saksan liittotasavalta (Interpolin punainen ilmoitus), C-505/19, EU:C:2021:376, 77 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

87 Sanamuodon kannalta asiaa tarkasteltaessa on todettava, että asetuksen N:o 1169/2011 7 artiklan 1 kohdan d alakohdan ja liitteessä VI olevan A osan 4 kohdan sanamuodossa viitataan ainesosan korvaamiseen jollakin muulla ainesosalla. Se, että näissä säännöksissä viitataan ainesosaan, ei kuitenkaan riitä siihen, ettei niitä voitaisi soveltaa silloin, kun korvattu ainesosa on elintarvikkeen ainoa ainesosa.

88 Asiayhteyden osalta on muistutettava, että kyseisen asetuksen 2 artiklan 2 kohdan f alakohdassa määritellään käsite ”ainesosa”, jolla tarkoitetaan ”elintarvikkeen tuotannossa tai valmistuksessa käytettyä ainetta tai tuotetta, aromit, elintarvikelisäaineet ja elintarvike-entsyymit sekä koostetun ainesosan osat mukaan lukien, joka on mukana valmiissa tuotteessa sellaisenaan tai jossakin muussa muodossa”. Kyseisen asetuksen 2 artiklan 2 kohdan q alakohdassa säädetään, että ”pääainesosalla” tarkoitetaan ”sellaista elintarvikkeen ainesosaa tai ainesosien yhdistelmää, jonka osuus kyseisestä elintarvikkeesta on yli 50 prosenttia tai jonka kuluttaja yleensä liittää elintarvikkeen nimeen ja josta vaaditaan useimmissa tapauksissa määrän ilmoittamista”.

89 Saman asetuksen 7 artiklan 1 kohdan d alakohdassa ja liitteessä VI olevan A osan 4 kohdassa käytetään kuitenkin ilmaisua ainesosa sulkematta pois pääainesosia. Nämä voidaan siis korvata kyseisissä säännöksissä tarkoitetulla tavalla.

90 Teleologisen tulkinnan osalta asetuksen N:o 1169/2011 1 artiklan 1 kohdasta, luettuna yhdessä sen johdanto-osan ensimmäisen ja kolmannen perustelukappaleen kanssa, ilmenee, että kyseisellä asetuksella pyritään saavuttamaan kuluttajansuojan korkea taso elintarviketietojen osalta siten, että otetaan huomioon kuluttajien erilaiset käsitykset ja tietotarpeet, ja varmistetaan samalla sisämarkkinoiden häiriötön toiminta perussäännöksiä antamalla.

91 Tämä suojelun korkea taso saattaa kuitenkin vaarantua, jos säännöksiä, jotka koskevat elintarvikkeen ainesosan korvaamista eri ainesosalla, ei sovelleta, jos kyseinen korvaaminen koskee ainesosaa, joka on erityisen tärkeä elintarvikkeessa tai joka on elintarvikkeen ainoa ainesosa. Paradoksaalisesti lopputulos ei nimittäin olisi se, että kyseisen elintarvikkeen myynti ja myynninedistäminen olisi kielletty unionin oikeudessa, vaan se, että kuluttajansuojaa tällaisissa tapauksissa ei olisi yhdenmukaistettu eikä näin ollen varmistettu, vaikka näin olisi silloin, kun korvaaminen koskee vähemmän tärkeää ainesosaa.

92 Näin ollen on katsottava, että asetuksen N:o 1169/2011 7 artiklan 1 kohdan d alakohtaa ja liitteessä VI olevan A osan 4 kohtaa sovelletaan myös tietoihin, jotka kuluttajille on annettava, jos kyseessä olevan elintarvikkeen koostumus muuttuu täysin erilaiseksi.

93 Lisäksi muun muassa kyseisiä säännöksiä koskevasta oikeuskäytännöstä ilmenee, että se, että elintarvikkeen nimen välittömässä läheisyydessä ilmoitetaan ainesosan korvaamista koskevat tiedot, riittää suojaamaan kuluttajaa harhaan johtamisen vaaralta (ks. vastaavasti tuomio 1.12.2022, LSI–Germany, C-595/21, EU:C:2022:949, 32 ja 34 kohta).

94 Kuten Beyond Meat pääasiallisesti toteaa, mainituilla säännöksillä luodaan näin ollen kumottavissa oleva olettama, jonka mukaan näissä säännöksissä säädetyllä tavalla annetut tiedot suojaavat kuluttajia riittävästi, myös silloin, kun ainoa ainesosa, jota kuluttajat voivat olettaa tiettyjä ilmaisuja sisältävällä tavanomaisella tai kuvaavalla nimellä nimetyn elintarvikkeen sisältävän, on kokonaan korvattu.

95 On kuitenkin niin, että jos kansallinen viranomainen katsoo, että elintarvikkeen myyntiä tai myynninedistämistä koskevat käytännön järjestelyt johtavat kuluttajaa harhaan, se voi ryhtyä oikeudellisiin toimenpiteisiin sitä elintarvikealan toimijaa vastaan, joka on asetuksen N:o 1169/2011 8 artiklan 1 ja 2 kohdan nojalla vastuussa kyseisessä elintarvikkeessa olevista tiedoista ja jonka on huolehdittava näiden tietojen olemassaolosta ja oikeellisuudesta, ja viranomainen voi osoittaa, että edellä mainittu olettama on kumottu.

96 Kaiken edellä esitetyn perusteella ensimmäiseen ja toiseen kysymykseen on vastattava, että asetuksen N:o 1169/2011 7 ja 17 artiklaa sekä sen liitteessä VI olevan A osan 4 kohtaa, luettuina kyseisen asetuksen 2 artiklan 2 kohdan o ja p alakohdan sekä 9 artiklan 1 kohdan a alakohdan valossa, on tulkittava siten, että niillä yhdenmukaistetaan nimenomaisesti kyseisen asetuksen 38 artiklan 1 kohdassa tarkoitetulla tavalla kuluttajien suojeleminen siltä vaaralta, että heitä harhaanjohdetaan käyttämällä sellaisia nimiä, jotka eivät ole virallisia nimiä ja jotka muodostuvat liha-, lihajaloste- ja kalatuotealalta lähtöisin olevista ilmaisuista, kuvailtaessa, pidettäessä kaupan tai markkinoitaessa elintarvikkeita, jotka sisältävät eläinperäisten proteiinien sijasta kasviperäisiä proteiineja, myös jos ne sisältävät ainoastaan kasviperäisiä proteiineja, ja näin ollen ne ovat esteenä sille, että jäsenvaltio toteuttaa kansallisia toimenpiteitä, joilla säännellään tällaisten nimien käyttöä tai kielletään niiden käyttö.

Kolmas kysymys

97 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee kolmannella kysymyksellään lähinnä, onko siinä tapauksessa, että ensimmäiseen tai toiseen kysymykseen vastataan myöntävästi, asetuksen N:o 1169/2011 38 artiklan 1 kohtaa tulkittava siten, että näiden kysymysten kohteena olevilla säännöksillä toteutettu nimenomainen yhdenmukaistaminen on esteenä sille, että jäsenvaltio toteuttaa kansallisen toimenpiteen, jolla yhtäältä säädetään hallinnollisten seuraamusten määräämisestä, jos kyseisen asetuksen säännöksistä johtuvia vaatimuksia ja kieltoja ei noudateta, ja toisaalta määritetään kasviproteiinien määrät, joiden alittuessa sellaisten muiden kuin virallisten nimien, jotka muodostuvat liha- ja lihajalostealalta lähtöisin olevista ilmaisuista, käyttäminen kuvailtaessa, pidettäessä kaupan tai markkinoitaessa kasviproteiineja sisältäviä elintarvikkeita, on edelleen sallittua.

98 Kolmannen kysymyksen ensimmäisestä osasta, joka koskee asetuksen nro 2022-947 6 ja 7 §:ään perustuvia kieltoja ja seuraamuksia, on muistutettava, että asetuksen N:o 178/2002 17 artiklan 2 kohdan kolmannen alakohdan mukaan jäsenvaltioiden on annettava elintarvikelainsäädännön rikkomisiin sovellettavia toimenpiteitä ja seuraamuksia koskevat säännöt, joiden on oltava tehokkaita, oikeasuhteisia ja varoittavia.

99 Kyseisen asetuksen 3 artiklan 1 alakohdan mukaan elintarvikelainsäädännöllä tarkoitetaan lakeja, asetuksia ja hallinnollisia määräyksiä, jotka koskevat yleisesti elintarvikkeita ja erityisesti niiden turvallisuutta, unionin oikeudessa tai kansallisessa lainsäädännössä. Toisaalta elintarvikelainsäädäntö kattaa kaikki elintarvikkeiden tuotanto-, jalostus- ja jakeluvaiheet.

100 Kyseisen asetuksen 8 artiklasta ilmenee, että elintarvikelainsäädännöllä pyritään suojaamaan kuluttajien etuja ja ehkäisemään erityisesti vilpilliset tai harhaanjohtavat menettelyt sekä kaikki muut menettelytavat, jotka voivat johtaa kuluttajia harhaan.

101 Nämä asetukseen N:o 178/2002 liittyvät osat ovat merkityksellisiä myös asetuksen N:o 1169/2011 kannalta.

102 Asetuksen N:o 1169/2011 2 artiklan 1 kohdan a alakohdan mukaan kyseistä asetusta sovellettaessa elintarvikelainsäädännön käsitteen määritelmä nimittäin on sama kuin asetuksen N:o 178/2002 3 artiklan 1 alakohdan määritelmä. Asetuksen N:o 1169/2011 johdanto-osan neljännessä perustelukappaleessa muistutetaan, että asetuksen N:o 178/2002 mukaan elintarvikelainsäädännön yleisenä periaatteena on tarjota kuluttajille lähtökohdat tietoon perustuvien elintarvikevalintojen tekemiseksi ja ehkäistä kaikki menettelytavat, jotka voivat johtaa kuluttajia harhaan.

103 Koska elintarvikelainsäädäntö sisältää asetuksen N:o 1169/2011 ja koska kyseisessä asetuksessa sallitaan tietyin edellytyksin kansallisten toimenpiteiden toteuttaminen, jäsenvaltioiden on säädettävä kyseisen asetuksen tai toimenpiteiden rikkomiseen sovellettavista tehokkaista, oikeasuhteisista ja varoittavista seuraamuksista.

104 Näin ollen ensimmäisessä ja toisessa kysymyksessä tarkoitetuilla säännöksillä toteutettu nimenomainen yhdenmukaistaminen ei ole esteenä sille, että jäsenvaltio säätää hallinnollisista seuraamuksista, jos näistä säännöksistä tai näiden säännösten kanssa yhteensopivista kansallisista toimenpiteistä johtuvia vaatimuksia ja kieltoja ei noudateta.

105 Kolmannen kysymyksen toisesta osasta on todettava, että asetuksen nro 2022-947 3 §:n 1 momentista ilmenevän kaltainen sallittujen kasviproteiinien enimmäismäärien vahvistaminen, jotta elintarvikkeita voidaan nimittää tietyillä tavanomaisilla tai kuvaavilla nimillä, vastaa sitä, että näiden nimien käyttöä säännellään ilman, että kuitenkaan säädetään virallisesta nimestä. Koska ensimmäisen ja toisen kysymyksen kohteena olevilla säännöksillä yhdenmukaistetaan nimenomaisesti mainittujen nimien käyttö, jäsenvaltio ei voi toteuttaa tältä osin toimenpiteitä vaarantamatta unionin oikeuden yhtenäisyyttä.

106 Kaiken edellä esitetyn perusteella kolmanteen kysymykseen on vastattava, että asetuksen N:o 1169/2011 38 artiklan 1 kohtaa on tulkittava siten, että ensimmäiseen ja toiseen kysymykseen annetussa vastauksessa todettu nimenomainen yhdenmukaistaminen ei ole esteenä sille, että jäsenvaltio säätää hallinnollisista seuraamuksista, jos kyseisen asetuksen säännöksistä sekä sen mukaisista kansallisista toimenpiteistä johtuvia vaatimuksia ja kieltoja ei noudateta. Tämän nimenomaisen yhdenmukaistamisen vastaista sitä vastoin on se, että jäsenvaltio säätää kansallisesta toimenpiteestä, jolla määritetään kasviproteiinien määrät, joiden alittuessa sellaisten muiden kuin virallisten nimien, jotka muodostuvat liha- ja lihajalostealalta lähtöisin olevista ilmaisuista, käyttäminen kuvailtaessa, pidettäessä kaupan tai markkinoitaessa kasviproteiineja sisältäviä elintarvikkeita on edelleen sallittua.

Neljäs kysymys

107 Koska ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin on täsmentänyt, että neljäs kysymys on esitetty vain siltä varalta, että ensimmäiseen ja toiseen kysymykseen vastataan kieltävästi, neljänteen kysymykseen ei ole tarpeen vastata.

Oikeudenkäyntikulut

108 Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely unionin tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä unionin tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

Näillä perusteilla unionin tuomioistuin (toinen jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

1) Elintarviketietojen antamisesta kuluttajille, Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusten (EY) N:o 1924/2006 ja (EY) N:o 1925/2006 muuttamisesta sekä komission direktiivin 87/250/ETY, neuvoston direktiivin 90/496/ETY, komission direktiivin 1999/10/EY, Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2000/13/EY, komission direktiivien 2002/67/EY ja 2008/5/EY sekä komission asetuksen (EY) N:o 608/2004 kumoamisesta 25.10.2011 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 1169/2011 7 ja 17 artiklaa sekä sen liitteessä VI olevan A osan 4 kohtaa, luettuina kyseisen asetuksen 2 artiklan 2 kohdan o ja p alakohdan sekä 9 artiklan 1 kohdan a alakohdan valossa,

on tulkittava siten, että

niillä yhdenmukaistetaan nimenomaisesti kyseisen asetuksen 38 artiklan 1 kohdassa tarkoitetulla tavalla kuluttajien suojeleminen siltä vaaralta, että heitä harhaanjohdetaan käyttämällä sellaisia nimiä, jotka eivät ole virallisia nimiä ja jotka muodostuvat liha-, lihajaloste- ja kalatuotealalta lähtöisin olevista ilmaisuista, kuvailtaessa, pidettäessä kaupan tai markkinoitaessa elintarvikkeita, jotka sisältävät eläinperäisten proteiinien sijasta kasviperäisiä proteiineja, myös jos ne sisältävät ainoastaan kasviperäisiä proteiineja, ja näin ollen ne ovat esteenä sille, että jäsenvaltio toteuttaa kansallisia toimenpiteitä, joilla säännellään tällaisten nimien käyttöä tai kielletään niiden käyttö.

2) Asetuksen N:o 1169/2011 38 artiklan 1 kohtaa

on tulkittava siten, että

tuomiolauselman ensimmäisessä kohdassa todettu nimenomainen yhdenmukaistaminen ei ole esteenä sille, että jäsenvaltio säätää hallinnollisista seuraamuksista, jos kyseisen asetuksen säännöksistä sekä sen mukaisista kansallisista toimenpiteistä johtuvia vaatimuksia ja kieltoja ei noudateta. Tämän nimenomaisen yhdenmukaistamisen vastaista sitä vastoin on se, että jäsenvaltio säätää kansallisesta toimenpiteestä, jolla määritetään kasviproteiinien määrät, joiden alittuessa sellaisten muiden kuin virallisten nimien, jotka muodostuvat liha- ja lihajalostetuotealalta

lähtöisin olevista ilmaisuista, käyttäminen kuvailtaessa, pidettäessä kaupan tai markkinoitaessa kasviproteiineja sisältäviä elintarvikkeita on edelleen sallittua.

Allekirjoitukset